LAW, POLICY AND SOCIETY ПРАВО, ПОЛИТИКА И ОБЩЕСТВО - HUQUQ, SIYOSAT VA JAMIYAT
ILMIY-TAHLILIY JURNAL
Issue - 11(2026) / ISSN 3030-3052 Available at www.uznauka.uz

O‘ZBEKISTON OLIY TA’LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING O‘RNI

Xudoyberganov Maqsadbek
Toshkent davlat yuridik universiteti talabasi
Elektron pochta: islomovicmaqsadbek@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur maqolada ta’lim tizimini rivojlantirishda sun’iy intellekt (SI) texnologiyalarining o‘rni va undan maqbul, ya’ni foydali maqsadlarda foydalanish zarurati ko‘rib chiqiladi. Sun’iy intellektdan noto‘g‘ri yo‘llarda foydalanish bilan bog‘liq xavflar va ulardan kelib chiqadigan oqibatlar, shuningdek ta’lim tizimini modernizatsiya qilishda SI texnologiyalarining ijobiy tomonlari bayon etiladi. O‘zbekiston ta’lim tizimining joriy holati, 2026–2027-yillar statistikasi va sun’iy intellektdan foydalanish taraqqiyoti haqida ham to‘xtalib o‘tiladi. Maqolada ta’lim tizimida yanada zamonaviy makon yaratishda SI texnologiyalarining o‘rni alohida yoritiladi.*

Kalit so‘zlar: *sun’iy intellekt, axborot xavfsizligi, ChatGPT, oliy ta’lim, ta’lim usullari.*

РОЛЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В РАЗВИТИИ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА

Худойберганов Максадбек
Студент Ташкентского государственного юридического университета
Электронная почта: islomovicmaqsadbek@gmail.com

LAW, POLICY AND SOCIETY ПРАВО, ПОЛИТИКА И ОБЩЕСТВО - HUQUQ, SIYOSAT VA JAMIYAT
ILMIY-TAHLILIY JURNAL
Issue - 11(2026) / ISSN 3030-3052 Available at www.uznauka.uz

Аннотация. В статье рассматривается роль технологий искусственного интеллекта (ИИ) в развитии системы образования и необходимость их использования в полезных целях. Описываются риски неправильного использования искусственного интеллекта и вытекающие из них последствия, а также положительные стороны технологий ИИ при модернизации системы образования. Затрагиваются текущее состояние системы образования Узбекистана, статистика 2026–2027 годов и развитие использования искусственного интеллекта. Особо освещается роль технологий ИИ в создании более современного образовательного пространства.

Ключевые слова: искусственный интеллект, информационная безопасность, ChatGPT, высшее образование, методы обучения.

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN

Khudoyberganov Maksadbek
Student, Tashkent State University of Law
E-mail: islomovicmaqsadbek@gmail.com

Abstract. The article examines the role of artificial intelligence (AI) technologies in the development of the education system and the need to use them for beneficial purposes. It describes the risks of misusing artificial intelligence and their consequences, as well as the positive aspects of AI technologies in modernising the education system. The current state of Uzbekistan’s education system, statistics for 2026–2027 and the progress of AI use are also addressed.

Issue - 11(2026) / ISSN 3030-3052 Available at www.uznauka.uz

Particular attention is paid to the role of AI technologies in creating a more modern educational environment.

Keywords: artificial intelligence, information security, ChatGPT, higher education, teaching methods.

KIRISH. XXI asrda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ta’lim tizimining mazmuni, shakli va tashkil etilishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanish bosqichida ta’lim sifatini qayta ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq. Bugungi kunda sun’iy intellekt matn yaratish, ma’lumotlarni tahlil qilish, yakka tartibdagi vazifalarni tayyorlash, savollarga tezkor javob berish, o‘quv materiallarini moslashtirish va ta’lim natijalarini tahlil qilish kabi ko‘plab vazifalarni bajarish imkoniyatiga ega. Biroq sun’iy intellektning ta’limga kirib kelishini faqat texnologik yangilik sifatida baholash yetarli emas. Asosiy masala sun’iy intellektdan to‘g‘ri yo‘lda foydalanilmoqdami, degan savoldan iborat.

ASOSIY QISM (MUHOKAMA VA NATIJA). Adabiyotlar tahlili. Bu borada 2023-yilda YUNESKO tomonidan chop etilgan “Guidance for generative AI in education and research” qo‘llanmasi muhim ahamiyatga ega [1].

Ushbu qo‘llanma sun’iy intellektdan foydalanishga oid statistik ma’lumotlarni o‘z ichiga oladi, ya’ni SI qo‘llanilganda qanday muammolar yuzaga kelishi va qanday ijobiy imkoniyatlar mavjudligini tahlil qiladi. Qo‘llanmada shunday deyiladi:

“2022-yilning oxirida ChatGPTning chiqarilishi bilan foydalanish oson bo‘lgan birinchi generativ sun’iy intellekt (Generativ SI) vositasi ommaga keng taqdim etildi. Ammo generativ sun’iy intellekt SI tadqiqotchilari tomonidan ChatGPTdan ancha oldin yaratilgan. Masalan, Google “DeepDream”ni 2015-yilda

LAW, POLICY AND SOCIETY ПРАВО, ПОЛИТИКА И ОБЩЕСТВО - HUQUQ, SIYOSAT VA JAMIYAT
ILMIY-TAHLILIY JURNAL
Issue - 11(2026) / ISSN 3030-3052 Available at www.uznauka.uz

chiqargan. Generativ SI sun'iy intellekt texnologiyasi bo'lib, u muloqot interfeyslarida yozilgan tabiiy tildagi so'rovlarga javoban kontentni avtomatik ravishda yaratadi" [1].

ChatGPT ishga tushgan dastlabki yillarda butun dunyo bo'ylab ta'lim sohasida ishlovchi professorlarda u talabalarning o'zlashtirishiga ta'sir qiladi, degan fikr paydo bo'ldi. Ba'zi ta'lim muassasalari ChatGPTga boykot e'lon qilgan bo'lsa, ayni paytda boshqalari "taqiqlash o'rniga Generativ SI vositalaridan samarali, axloqiy va shaffof foydalanishda talabalar va xodimlarni qo'llab-quvvatlash kerak", deb hisoblaydigan progressiv yondashuvni qo'llashdi.

Ushbu yondashuv bilan ular Generativ SI keng tarqalganligini, ehtimol yanada murakkablashishini va ta'lim uchun o'ziga xos noyob ijobiy imkoniyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Sun'iy intellektning nazariy asoslari S. Russell va P. Norvigning asarida [2], uning oliy ta'limdagi muammolari va yechimlari esa M. Rakhmatullaev ishida [3] yoritilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda YUNESKO qo'llanmasi va sun'iy intellektga oid ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, umumlashtirish, qiyoslash hamda mantiqiy xulosa chiqarish usullaridan foydalanildi.

Natijalar. Imkoniyatlar. Ta'lim va tadqiqotda generativ SIdan foydalanish yuqoridan pastga yondashuvi asosida qo'llanilmasligi yoki tijorat maqsadi bilan boshqarilmasligi kerak. Buning o'rniga, undan xavfsiz va samarali foydalanish o'qituvchilar, o'quvchilar va tadqiqotchilar tomonidan birgalikda ishlab chiqilishi kerak. Bundan tashqari, turli xil foydalanishning samaradorligi va uzoq muddatli ta'sirini tekshirish uchun kuchli sinov va baholash jarayoni kerak.

Shuningdek, AI tizimlari o'quvchilarning faoliyatini real vaqt rejimida tahlil qiladi, ularning darsdagi faolligini, topshiriqlarni bajarish tezligi va xatoliklarini

Issue - 11(2026) / ISSN 3030-3052 Available at www.uznauka.uz

aniqlaydi. Ushbu tahlil natijalari asosida o‘qituvchi o‘quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini kuzatib, o‘qitish metodikasini moslashtirish imkoniga ega bo‘ladi. AI tizimlari yordamida yaratilgan analitik modullar o‘qituvchiga o‘quvchilarning umumiy natijalari, kuchli va zaif tomonlari haqida chuqur statistik ma’lumot beradi. Bu esa ta’lim sifatini oshirish, shaxsga yo‘naltirilgan o‘qitish modelini qo‘llash hamda pedagogik qarorlarni ilmiy asosda qabul qilish imkoniyatini kengaytiradi. Umuman olganda, sun’iy intellekt tizimlarining ta’limga joriy etilishi o‘qituvchini almashtirmaydi, balki uning faoliyatini raqamli yordamchi sifatida qo‘llab-quvvatlaydi. Natijada o‘qituvchi kreativ va tarbiyaviy vazifalarga ko‘proq e’tibor qaratadi, bu esa o‘qitish jarayonining sifati va samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

AI asosida baholash, monitoring va tahlil. Sun’iy intellekt o‘quvchilarning bilimlarini doimiy ravishda tahlil qiladi, ularning rivojlanish dinamikasini kuzatadi. Bu nafaqat baholash jarayonini tezlashtiradi, balki xolislikni ham ta’minlaydi.

Muhokama. Muammolar. Sun’iy intellekt ba’zan haqiqatga to‘g‘ri kelmaydigan, o‘ylab topilgan faktlar, sanalar yoki manbalarni juda ishonchli ohangda taqdim etadi.

Ko‘pgina SI modellari eskirgan ma’lumotlarga tayanishi va natijada eski ma’lumotlarni berib qo‘yishi mumkin.

Kelajakda SI tizimlari ish o‘rinlarini kamaytirib yuborishi mumkin, bu holat hozirgi yillarda ham boshlangan.

ChatGPT xavfsizlik tizimi ma’lumotiga ko‘ra, foydalanuvchi tomonidan kiritilgan ma’lumotlarning xavfsiz saqlanishiga va shaxsiy ma’lumotlar

LAW, POLICY AND SOCIETY ПРАВО, ПОЛИТИКА И ОБЩЕСТВО - HUQUQ, SIYOSAT VA JAMIYAT
ILMIY-TAHLILIY JURNAL
Issue - 11(2026) / ISSN 3030-3052 Available at www.uznauka.uz

tarqalmasligiga 100% kafolat berilmaydi, bu esa ularning tarqalish xavfi mavjudligini anglatadi.

O‘quvchilarning fikrlash faolligi pasayishi xavfi ham juda yuqori, chunki o‘quvchilar berilgan topshiriqlarni SI yordamida bajaradi, u esa javoblarni soniyalarda tayyorlab beradi, natijada bilim olish darajasi pasayib ketadi.

XULOSA. Barcha fikrlarni umumlashtirib aytganda, SI texnologiyalari oliy ta’limni modernizatsiya qilish, uning salohiyatini kengaytirish, samaradorligini oshirish hamda zamonaviy bilim va ko‘nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Sun’iy intellekt talabalarga mustaqil ta’lim olish, eng murakkab mavzularni o‘zlashtirish va ularni tahlil qilishda eng yaxshi yordamchi desak, mubolag‘a bo‘lmaydi. Shuningdek, u professor-o‘qituvchilarning o‘quv materiallarini sifatli va xatolarsiz tayyorlash hamda individual yondashuvni shakllantirish jarayonlarini keskin yengillashtiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, SI oliy ta’limda nafaqat texnologik yangilik, balki ta’lim metodikasini rivojlantirishning muhim vositasidir. Biroq undan foydalanishda akademik halollik, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish hamda talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini saqlab qolish masalalariga alohida e’tibor berishimiz lozim. Chunki sun’iy intellekt tomonidan berilgan axborot har doim ham to‘g‘ri bo‘lmasligi mumkin. Shu bois SIdan foydalanish uchun aniq me’yorlar va tartiblar ishlab chiqish hamda undan insonning aqliy salohiyatini rivojlantirishda foydalanish eng muqobil yo‘l hisoblanadi. Umuman olganda, sun’iy intellekt oliy ta’limning kelajakdagi rivojiga o‘z hissasini qo‘shadi. Undan oqilona foydalanish esa milliy va xalqaro ta’lim tizimini mustahkamlashga xizmat qiladi.

LAW, POLICY AND SOCIETY ПРАВО, ПОЛИТИКА И ОБЩЕСТВО - HUQUQ, SIYOSAT VA JAMIYAT
ILMIY-TAHLILIY JURNAL
Issue - 11(2026) / ISSN 3030-3052 Available at www.uznauka.uz

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Miao, F., Holmes, W. Guidance for generative AI in education and research. Paris: UNESCO, 2023.

2. Russell, S., Norvig, P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1995.

3. Rakhmatullaev, M. Artificial Intelligence in Higher Education: Problems and Solutions. 2024.